

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПЕРАЦИОННАТА СРЕДА И АЛГОРИТЪМ НА ХИБРИДНАТА ВОЙНА

Автор: подп. д-р Петко Димов

Petko Dimov. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE OPERATING ENVIRONMENT AND
ALGORITHM HYBRID WAR

The report is describing the objectives, methods and characteristics of hybrid war, draws a picture of the operating environment and offers a version of the war algorithm.

Key words: hybrid war, theory of war

Както е добре известно, военната стратегия включва симетрични и асиметрични типове война, които могат да доведат до следните варианти на военни конфликти: традиционна война, картелна война, партизанска война и нетрадиционна война⁵. От анализа на последните събития в Украйна, Сирия и Близкия изток се откроява още един комбиниран вид военни операции, определени от експертите като хибридни.

Концепцията за хибридна война не е ново откритие на военните, а естествена еволюция на войната. В противовес на съсредоточаването на сили, огън и маньовър¹ от конвенционалната война, по-слабите икономически страни изобретиха асиметричния начин за водене на бойни действия.

В отговор на това беше създадена концепцията за изпреварващ, превантивен удар за борба с тероризма и всеобхватния подход на НАТО към операциите. В Русия хибридна война е описана през 50 –те години в монографията на полк. Е. Едуардович „Метежна война⁷“, а в последните години бе създадена концепцията за „Меката сила“.

Китайската армия също създаде през 1999 г. асиметрична стратегия наречена „Неограничена война“ (буквално "война без граници"), която включва бойни действия във всички съвременни пространства на бойното поле.

НАТО прие концепция за противодействие на хибридните заплахи в която се съобщава, че те могат да задействат чл. 5 от договора за колективна отбрана, в резултат на това хибридна война влезе и в Националната отбранителна стратегия на България³.

Други специализирани източници определят хибридната война, като разновидност на дифузната война (разпръснатата война). Това е модерна версия на въоръжената битка, която дава възможност да се прави всичко, което е забранено при традиционните военни действия.

Днес „**хибридната война**“ е най-модерната версия и форма на военен конфликт в който се използват всички познати на човечеството средствата и методи за унищожаване на противника, от най-старите примитивни до най-новите технологии за водене на война².

В света винаги има война, а въоръжената борба е само една от формите (фазите) на войната. Хибридната война представлява предварително планирани на стратегическо ниво, комбинирани симетрични и асиметричния действия с широко използване на информационни и психологически операции⁴.

Хибридните операции целенасочено смесват комбинации от политически, военни, икономически, социални, психологически, информационни способности и конвенционални, нередовни, терористични и криминални методи за водене на конфликт.

Нейната същност е война на „недържавни“ военни формации срещу държавата и без официалното участие на правителствени въоръжените сили по метода на въоръжено нашествие, което ги прави атрактивни от гледна точка на това, че могат да бъдат използвани, без да предизвикват вина в прилагашите ги, т.е. това става, когато явните действия не са за предпочитане.

Противниците, прилагачи хибридни стратегии се стремят да останат неясни и неразпознати при преследване на легитимни цели и се опитват да запазят своето въздействие под праг, не предизвикващ явно нарушаване на международни норми и предпазващ от координирана реакция на международната общност, т.е. с избягване при възможност на пряка военна конфронтация.

Комбинирано се използват мирни и военни средства за достигане на желаното крайно състояние. Военните експерти описват новия начин на водене на война с термина "война на контролирания хаос."

Целта на хибридната война не е унищожаване на противника, а силово завземане на властта в страната за преразпределение на ресурсите и ролята в социума от новото правителство в интерес на друга страна⁶.

В теоретичен и практичен план, всички военни доктрини се фокусират върху задачата за потискане волята на врага, като подчиняването му е средство за постигане на целите. Затова една от най-важните задачи в хибридната война е въздействието на масовото съзнание на обществото, въздействие над правителството, президента,

министри, депутати и определени лица, отговорни за вземането на важни решения или които мотивират да извършат определени действия.

В западните традиции войната не е непременно свързана с използването на смъртоносни оръжия. Тази традиция следва класическия военен мисъл на Клаузевиц: "Войната е акт на насилие, който има за цел да накара врага, да изпълнява нашата воля¹. "

Основната печалба в съвременната война не са ресурси, територия или власт, а новите промени в националния менталитет на победената нация. По този начин победителя печели бъдеще за своята цивилизационна култура⁶.

Всяка от страните преследва свои цели и не са възможни компромиси, както при решаването на конфликтите. Понякога се сключва мир, но той е продиктуван по условията на по-силната страна. Победителя образува картината на следвоенния свят! Той съставя резултатите от победата си в международното и националното право и се радва на стратегическите последици от войната, като неконтролируемо използва всички ресурси на победените.

От наблюденията на събитията в Украйна и Сирия могат да се отличат няколко **основни методи за хибридна война:**

- Въоръжена борба, чрез традиционен сблъсък със смъртоносни оръжия;
- Провеждане на информационни операции;
- Провеждане на психологически операции;
- Масово използване на кибер атаки за нарушаване на гражданската критичната инфраструктура, военно командване и управление и логистичната поддръжка;
- Конфронтация в областта на дипломатията;
- Финансова и икономическа война;
- Използване на социално психологически и политически аргументи;
- Идеологически сблъсък на културно и религиозно ниво;
- Жестоко технологично противоборство;
- Поведенческа война – целенасочено въздействие върху поведението на големи групи и структури в противостоящата страна, които са потенциални източници на заплаха.
- Местни граждански конфликти съпроводени с терористични атентати, масови кланетата, грабежи, организирана престъпност и страх. Тотална въоръжена борба срещу всички несъгласни, под лозунга на борба със съществуващия недемократичен режим или лидер. Изостряне на отношенията между гражданите и правителството.

Освен това предварително се подготвят действащите контингенти (банди) и местната пета колона (опозиция), като обикновено се използват формирани нови военни

общности, които решават свои цели. Кампанията се провежда почти едновременно в цялата страна, без да зависи от местните ръководители⁸.

Тези нови методи на война произлизат от загубата на държавния монопол върху насилието, от възникването на културни, етнически и религиозни конфликти и от разпространението на глобализацията, в частност напредналите технологии.

След анализ на литературните източници може да се моделират следните **основни характеристики на хибридната война:**

- Войната има **цивилизационен характер**, това е сблъсък на културно ниво за правото на съществуване на определен социум.

- Войната има **глобален характер** – води се навсякъде по света. От историческа гледна точка се наблюдава промяна на външния вид на войната. Официално се заявява, че бъдещите войни трудно ще намерят непознат противник и непознато място за провеждане на бойните действия. И след като войната е за правото на съществуване на отделните цивилизационни групи в условията на протичаща глобализация, следва тя да се води с всички конвенционални и неконвенционални методи навсякъде по света до пълно изтриване на противостоящата нация от лицето на света.

- **Постоянен и универсален характер**, тъй като е в ход постоянно увеличаване на интензитета на всички фронтове и театри на войната. Противниците ще използват традиционни, нетрадиционни и хибридни стратегии, за да заплашат жизнените интереси на противостоящите сили. В тази връзка е необходимо армията да бъде в постоянна готовност за всякакво развитие на ситуацията, навсякъде по света с всякаква възможна структура на военни съюзи и формати . В същото време естеството на въоръжения конфликт ще зависи главно от промените в геополитическата среда, причинени от борба за власт и ресурси. При такива обстоятелства, стратегическата цел на армията ще бъде използването на такива военни тактики и стратегии, които да направят невъзможна ефективната реакция на врага¹⁰.

- **Хибриден характер**, тъй като се използват всички познати днес средствата и методи за водене на война, от най-старите примитивни методи до най-новите и сложни методи за водене на война.

- **Дифузен характер** - взаимното проникване на организационна, технологична и информационна основа. С други думи - това е пътят на война, цивилизована война, инстинктивна, от държавни организирани форми на въоръжена борба, военните закони и военна етика, до общо геноцид на хора на територията на врага и култа към смъртта. Дифузните войни не стават случайно, те са планирани и организирани.

- **Всеобхватен характер** поради наличието на вътрешен враг. Днешната концепция не се ограничава само до визията на бъдещите военни операции със срещуположни страни, но и изтъква необходимостта да се намали възможността за действия вътре в страната. Врагът може да се появи в неизвестен формат и вътре в страната.

- Инвазията е от типа **мрежова война**, няма контролен център.

- **Недържавните сили са срещу държавата** и всички нейни институции.

- Широко се използват **информационните** и психологически операции.

- Масово използване на всички видове **тероризъм**, като част от общата стратегия за постигане на целите.

Ключовата роля на армията се разчита до толкова, че тя да изпълни следващите стъпки след края на военните действия и да понесе основната тежест за преформатиране на живота и менталитета на населението, което си е реална заплаха за националната сигурност.

Възможностите на войската се използват за бързо и ефективно внедряване и поддържане на контрол върху дадена територия на различни места и региони. Военните сили са необходими и за да гарантират новото национално статукво.

Логистичната поддръжка на войната се храни, чрез доставки на оръжие и гориво, директен грабеж на населението и страната, използват се ресурси на отстъпващата правителствена армия, финансова помощ от големи спонсори обикновено от съседни заинтересовани държави¹¹.

Характеристики на бъдещата „операциона среда“:

Безспорно е, че съвременната **стратегическа среда** на сигурност има сложен и динамичен характер с тенденция за преминаване към многополюсен политически модел. Една от най-активните страни в това отношение е Руската Федерация, която провежда „политика на реванша“ и се стреми да възвърне влиянието си над източно православните страни. Това положение безспорно води до разместване на определени геостратегически пластовете и преразпределение на сфери на влияние.

Към момента хибридните войни са факт и се водят не само в страните от Близкия Изток, но така също в Черноморския регион, част от който е и България. След анексирането на Крим се наблюдава явно изостряне на взаимоотношенията между НАТО и Русия. Броят на ученията в Черно море, предислокацията на формирования и военната авиация от двете страни се увеличава значително, което говори за явно планиране на военни операции.

За всички страни включително нашата нараства риска от асиметрични заплахи. Продължава борбата с корупцията и организираната престъпност, радикализацията и

тероризма, които в комбинация с бежанската криза водят до различни заплахи за колективната и национална сигурност на страните от Европейския съюз. Подобна стратегическа среда е идеална за прилагане на концепцията за хибридна война.

От гледна точка на **оперативната среда в хибридна война** значително се разширява приложното поле на сблъсъци с появата на „петото поле на боя“ - бойните действия се водят по земя, море, въздух, космос и киберпространството.

Някои автори дори споменават още едно шесто, бойно поле – вашия мозък! Манипулацията на общественото съзнание е от критична важност за провеждането на хибридните операции. Цялото национално, културно и информационно пространство ще бъде изпълнено с текстове, филми и хора от друга култура, които целят промяна на националната идентичност или минимум объркване на основни групи от населението.

Въпреки това все още голяма част от експертите смятат, че сушата остава критичната операционна среда за решаване на войната, поради което на съвременното бойно поле, наред с редовните въоръжени сили, се появяват много нови действащи лица: доброволци, престъпни банди, международни терористични мрежи, частни военни компании, легионери и военни наемници, представители на секретни служби от различни страни, както и военни контингенти на международни организации.

До преди появата на новата хибридна теория повечето военни теоретици официално заявяват, че трудно бъдещата война, ще се проведе в непозната операционна среда, на непознато място и срещу неизвестна армия или коалиция. Това е вярно от конвенционална гледна точка, поради което се появиха неправителствените паравоенни формирования.

Един от създателите на операционната концепция, бившият командващ на съюзните сили в Афганистан, генерал D. Варно каза: "Ние ще участваме във войни, за които е трудно да се определи началото и края, бъдещите конфликти ще бъдат в сянката на войната".

С други думи в подобна нестабилна ситуация се налага преразглеждане на класическото понятие за "бойно поле" – в този термин за пространство на битката следва да се включи целия свят, защото мястото на противника не е известно и следователно може да се появи навсякъде.

Интензивността на конфликта ще бъде променлива. Противниците ще използват традиционни, нетрадиционни и хибридни стратегии, за да заплашват жизнените интереси на противостоящите сили. В тази връзка е необходимо армията да бъде в постоянна готовност за всякакво развитие на ситуацията, навсякъде по света с всякаква възможна структура на военни съюзи и формати .

В същото време естеството на въоръжения конфликт ще зависи главно от промени в геополитическата среда, а стратегическата цел на Въоръжените сили ще бъде използването на такива военни тактики и стратегии, които да направят невъзможна ефективната реакция на врага.

На конференция в София Началникът на отбраната генерал –лейтенант Константин Попов посочи, че най-опасното предизвикателство пред държавите при хибридната война е размитата граница между мира и войната. Това състояние в руските специализирани източници се обозначава със специална дума „войномир“⁶⁴.

Друга специфична особеност на средата е, че поради компресиране на събитията във времето ще се изисква ускорена реакция и взаимодействие между всички държавни структури, гражданите, правителството и военните сили.

Необходими са оперативни способности с които да се надхвърли силата на противника, чрез използване на тактики за които той не е в състояние да реагира ефективно. Например, провеждане на спомагателни удари от въздуха, използване на надмощие в киберпространството или предимството на космическата промишленост.

Ясно е, че неизменна част от оперативната среда ще бъде използването на политически обвързани въоръжени групи, екстремисти или престъпни организации в градовете с висока концентрация на населението, под предлог националното недоволство и слабо управление. Поради тази причина голяма част от бойните действия при такава война се водят в градски условия и следва те да бъдат включени в подготовката на нашите военни формирования.

От последните военни конфликти могат да се посочат редица примери, където противникът често използва за прикритие цивилни лица и обекти. Използват се цивилни самолети и транспортни средства за извършване на военни дейности, заобграждат се пристанища или острови с множество цивилни плавателни съдове, които пречат за извършване на дейностите. Поради тази причина постоянно има различни инциденти за свалени самолети и др., които се използват с пропагандна цел.

В съвременната оперативна среда се наблюдава малко използване на маньовъра, което е в противовес на конвенционалните схващания за маньовър, чрез използване на големи формирования и оръжия. Вместо това се използват малки, високо маневрени, подвижни формирования, които ще могат да се сливат с околната среда и да бъдат трудно откриваеми цели. Дори може да се действа с групи от бойци, управлявани с указания за изпълнение замисъла на командира, които работят разпръснати и голяма част от тях са в среда поддържаща противостоящите сили. В такъв случай формированията трябва да имат намалена зависимост от централизираната логистика, което ще спомогне за управлението

на разпръснат конфликт и да бъдат в състояние да се грижат сами за себе си в каквато и среда да действат.

При така описаната картина на операционната среда и с оглед на последните събития в Близкия Изток, Украйна и Крим може да се състави следния **вариант за общ алгоритъм на хибридна войната.**

Необходимо условие за хибридна война е наличието на местна политическа опозиция, която работи по планове на противостоящата страна. Затова при **подготовката на войната** се отделя голямо внимание на създаването на такава опозиция или „пета колона“ в противостоящата страна. Хибридната кампания ще се отличава с комбиниране на военни и невоенни инструменти от целия потенциал на държавата, включително частния сектор. Ще се използват политически, социално-психологически, икономически мерки в операции, които не попадат под действията на чл. 5 от Вашингтонския договор.

В първа фаза на операцията всичко започва с помощ от неправителствени организации. Например руските източници твърдят, че в Украйна това са били " Свобода на словото " и " Американска демокрация за приятели на Америка“.

На нашата територия това биха могли да бъдат различни антиправителствени, анти НАТО организации или етнически структури на територията на Република България. Вече има индикации на различни политически организации у нас, които водят военно обучение и приканват населението да вземе нещата в свои ръце срещу правителството под прикритието на патриотични подбуди.

Използват се слабостите на институциите, недоволството на местните общности, малцинствени групи и граждански движения за да се създаде объркване в атакуваното население. Чрез провеждане на пропаганда и психологически операции, често се манипулира идеологията на определена социална група с цел нейната радикализация. Ясно е, че всяка социална система се формира от етнически, културни и религиозни ценности, които формират социалното битие на народа. Те се формират в продължение на векове и предават от поколение на поколение, затова никоя нация не е склонна да се откаже от своята идентичност. Този факт се използва за манипулиране и настройване на междугруповата етническа омраза в полза на противниковата страна.

Друг основен инструмент в довоенната фаза са информационните операции за достигане на пълно информационно превъзходство и влияние върху стратегическите комуникации. За целта се купуват средства за масова информация, като цели телевизии, радиа, вестници и уебсайтове. Манипулирането на общественото мнение цели да се задълбочат различията между общество и правителство, както и да се разколебаят

съюзниците на страната. Напълно е възможно да се наблюдават чести кибер атаки на важни правителствени сайтове, държавни банки и институции.

Чужди компании под контрола на атакуващата страна ще правят опити да придобиват важни фирми и инвестират в икономиката на атакуваната страна, за да засилят зависимостта и влиянието си над нея.

Всичко това се подкрепя с икономическа изолация, блокиране на проекти в енергетиката и транспорта за затрудняване функциите на държавата. Възможно е предизвикване на икономическа криза, чрез вдигане на цените на нефт и газ или други важни суровини, както и намаляване на туристическия поток под формата на защита на чуждите граждани по подобие на събитията в Турция след сваляне на руския самолет.

Използването на религиозния инструмент ще бъде един от важните фактори за успеха на операцията, като ще се засилят културно-религиозните връзки и скритата подкрепа към определена част от населението. Паралелно с това ще нараства агентурно – разузнавателната мрежа и контактите с организираната престъпност или радикализирани лица и групи.

В началната фаза на операцията трябва да се разчита преди всичко на мирновременния състав на военните формирования плюс доброволния резерв за постигане на желаните и очаквани ефекти от действията на войските и силите. Трябва да се има в предвид, че военно ръководство е изключително ограничено да инициира провеждане на мобилизация, защото това може да стане само след въвеждане на „Военно положение“.

В такава обстановка атакуваното правителство следва да вземе мерки за гарантиране на сигурността на населението, които могат да бъдат търсене на съюзна подкрепа и разполагане на сили за незабавен отговор на територията на страната.

Повишената вътрешнополитическа нестабилност и сложната международна обстановка могат да се използват от атакуваща страна за подкопаване доверието в законното правителство, поради което информационните и психологически операции ще преминат към върхово напрежение.

Във **втора фаза** следва развитие подобно на антиправителствените демонстрации на Майдана в Украйна или „Арабската пролет“ в Египет, Либия и Сирия, които прерастват в открит бунт. Протестните действия могат да започнат внезапно и на места където не сме очаквали. Обстановката може да ескалира светкавично и да доведе до смяна на режима или дори да докара държавата до състояние на катастрофа.

За организацията на тези събития прави впечатление засилената употреба на социалните мрежи при организиране на бунтовете. Рисковете от Internet-базираните

способности на противника, често са неясни за нашите военните структури и смекчаването на влиянието им е ограничено поради неправителствена собственост на повечето информационни сайтове.

След първоначалното създаване на добре координирани клетки за управление на определени общества, те ще бъдат използвани от противниковата страна като лост за дестабилизация на местно ниво. Атакуващата държава ще насърчава провеждането на демонстрации и протести срещу политиката на правителството, докато обстановката ескалира неимоверно.

В свое изказване пред студенти във висшата академия за военно изкуство в Москва генерал Герасимов - началник на Генералния щаб на Русия, заявява, че цветните революции в Северна Африка и Средния Изток, демонстрират на практика, че дори „успяващи държави могат за месеци или дори за дни да станат арена на брутален въоръжен конфликт в резултат на външна намеса и да изпаднат в състояние на хаос, хуманитарна катастрофа и гражданска война”.

Всичко това ще бъде подкрепено с действия във военната област за отклоняване на вниманието, като демонстрация на сила, чрез провеждане на военни учения и съсредоточаване на войски. Повишаването на бойната готовност на атакуваща страна ще се съчетава с извършване на провокации в граничната зона и засилване на информационните операции с цел понижаване на морала и психологическата устойчивост в сектора сигурност на атакуваната страна. Често ще се нарушава въздушното и морско пространство за провеждане на провокации, което ще доведе до нарушаване и дори спиране на гражданските полети или плавания.

Следва разрастване на вътрешнополитическите действия в още няколко града на засегнатата държава с последващо продължаване на сблъсъците с жители на несъгласните територии. Силите за специални операции ще организират диверсии и саботажи съвместно с банди на организираната престъпност за допълнително изостряне на обстановката. В повечето случаи след първоначалните удари по военните бази армията на засегнатата държава не е в състояние да защити населението.

При евентуална хибридна операция на територията на република България противостоящата страна вероятно няма да използва преки военни действия, за да не създаде условия за активиране на чл. 5 от Вашингтонския договор. Поради това ще се използват т.н. „зелени човечета“ и паравоенни формирования, които ще поразяват обекти от критичната инфраструктура, за подавяне на комуникациите и нарушаване на управлението. На първо място се унищожават всички институции и органи на държавната

власт и да се замененият от друг режим. Създава се режим и стил на безмилостна гражданска война.

Всичко това се подкрепя с демонстрация на сила от военните формирования на атакуваща страна и отклоняващи вниманието операции, комбинация на заплахата от използване на военна сила, сложни кибератаки, комплексна пропаганда, достигаща дълбоко в обществото, дезинформираща кампания и насочен политически и икономически натиск. От анализ на последните конфликти може да се направи извода, че съотношение между невоенните и военните действия е приблизително 4:1 в полза на невоенните, но всичко ще зависи от конкретния случай.

След настъпване на пълен хаос, следва влизане на „умиротворителни сили“, които установяват контрол над местните власти. Действията ще бъдат представени като адекватни мерки, провеждани за разрешаване на възникналата хуманитарна криза и за защита на пострадалото малцинство. Под прикритието на доставка на хуманитарни помощи или задачи свързани с мироопазващата мисия ще се транспортират допълнителни военни сили за установяване на пълен контрол над страната.

В крайна сметка се образува ново гражданско правителство, което се признава от световната общност.

При такъв сценарий за провеждане на войната **задачите за получаване на надмощие** над разработваната страна могат да бъдат:

- пълна изолация на страната;
- повишаване на степента на хаос в страната;
- блокиране или намаляване капацитета на икономиката;
- пълно отслабване на всички сфери на държавността и национален бит на съществуване;
- формиране на предпоставки (административен хаос, безработица, глад и пета колона), за друга "оранжева революция" и промяна на политическия режим.

Анализът на представените модели и теории позволява да се определят **най-ефективните методи за борба с хибридните заплахи**.

Основните ключови методи, които биха могли да повлияят благоприятно на решаването на кризата са подходящия **политически диалог** и осигуряване на подкрепа от международната общност, както и ненарушаване подкрепата на населението за водената от правителството политика.

Провеждането на **информационни и психологически операции за противодействие** на противниковото влияние над морала и психиката на нашето население и въоръжени сили с цел запазване на националната идентичност и културни

традиции. Една от най-ефективните мерки за това е въвеждане на **патриотичното възпитание** в обучението на подрастващите и гражданите.

Като се има в предвид, че редовната армия се справя зле със задачата за борба с бандитски организации, както и наличието на мирно население, най-ефективният вариант за борба с паравоенните формирования остава добре организираната и въоръжена местна милиция във всеки населен пункт, с добра връзка и взаимодействие с редовната армия. Поради тази причина е добре да се помисли за връщането на военното обучение или въвеждането му под някаква нова форма за всички граждани на Република България.

За предотвратяването на основната заплаха от вътрешна дестабилизация е необходимо превантивно физическото унищожение на формиращите се бандитски ядра и техните съучастници до началото на активните бойни действия. Предотвратяване на създаването на пета колона, като организирана опозиция и унищожаване на създадените депа за оръжие и лагери за обучение.

Необходимо е превантивно унищожаване на всички канали (финансови, информационни, организационни) структури, както и всяка чуждестранна помощ към опозицията.

Военният елемент на хибридната заплаха е само малка част от цялостната стратегия и има смисъл само, ако е интегриран и синхронизиран с всички останали невоенни елементи. Независимо от това, адекватното противодействие на военния елемент лишава агресора от възможността за ескалиране на конфликта. В резултат се създават висока вероятност за ликвидиране на заплахата във фаза "възпирание" и благоприятни условия за фаза „защита“ в хибридното противопоставяне.

Най-ефективния метод за консолидация на населението си остава обучението и патриотично - възпитателна работа с гражданите на страната. Трябва да противодействаме на противника, който набляга на промяната на националното самосъзнание, култура с помощта на политически средства, икономически и военни действия, които са взаимно допълващи се.

Такава война ние можем да загубим, защото:

- Не осъзнаваме, че това е война! Съвременната война не е когато стрелят танкове и артилерия, самолети нанасят удари и войниците стоят на предната линия. Модерната война е като радиацията, не се чувства, но я има. Така в историята на човечеството са изчезнали много народи.

- Не знаем как се провежда тази война и нямаме свой собствени политики за водене на хибридна война.

- Не разбираме, че войната е – стратегия, планиране, мобилизиране и тази военна аксиома не се прилага в държавната практика.

- Не подготвяме новото поколение да бъде готово да служи на отечеството и не водим адекватна бойна подготовка на въоръжените сили.

За успеха в една такава война са необходими набор от нормативни и практически мерки за изтриване административните и бюрократични границите между Министерство на отбраната и гражданските сектори на икономиката, насочени към образование, научни изследвания, иновации, производство, информация и промишлените запаси на страната, независимо от обхвата, вида принципите за собственост или за финансиране, за да се гарантира развитието на технологиите, инструментите и решенията, необходими за практическото прилагане на стратегията.

От досегашната практика при провеждане на командно щабни учения се вижда, че при планирането им линиите на операцията са чисто военни, като планиращите военнослужещи на оперативното и тактическо ниво нямат информация за дейностите на останалите национални участници в операцията (министерства, агенции, неправителствени организации и др.). Липсва политическото, икономическото и социално взаимодействие в провеждането на планираната операция.

От друга гледна точка планиращите военнослужещи използват чисто военни методи и средства и нямат поглед върху цивилните аспекти влияещи на операцията, а за да има успех планирането трябва да бъде всеобхватно.

В тази връзка е добре да се включват специалисти от всички сфери на влияние и нива за планиране на операциите, както и да се развиват способности за водене на информационни и психологически операции и контра операции.

Необходимо е при планирането в оперативните групи на стратегическо ниво да има представители на оперативното ниво, които да участват в съвместните дейности с представителите на други министерства и ведомства с цел да се съкрати движението на информацията от зоната на операцията и взимане на бързи решения.

На практика психологическите и информационни операции към момента могат да се провеждат само от стратегическото ниво поради прекалената централизираност на въоръжените сили, а оперативното ниво планира чисто военни действия, които не са достатъчни при хибридна война.

Предполага се, че при една такава операция усилията на военно-политическото ръководство ще бъдат насочени в няколко области (информационна, икономическа и др.), които ще се явяват и като линии на операцията. За целта е необходимо част от тези мероприятия да намерят място при изготвяне дизайн на операцията на оперативното ниво.

За успешни действия при хибридни заплахи следва да се развиват способности за много по-тясно взаимодействие между стратегическото, оперативното и тактическо ниво, както и способности за бързо и своевременно предоставяне на информация касаеща действията на всички държавни структури и съюзни разузнавателни служби на планиращите военни групи.

Много важен момент при планирането е армията да съхрани чувството на национална идентичност и да осигури бъдещето на цивилизационния смисъл на съществуване на собственото ни историческо наследство и култура^б. За да се осъществи това условие е необходимо още от мирно време да се създаде концепция за идеологическа политика на държавата. Основният елемент на тази концепция може да бъде разпространяване на национална идея, която наистина обединява нацията и образование на младото поколение в патриотични чувства.

Многовероятността на превантивната реакция е отговор към асиметричните заплахи. Може да се използват политически и икономически мерки. Също така да се повлияе на противника с помощта на общественото възприятие на събития, политическа диверсия и пропаганда. Може да се спечели войната в сътрудничество с няколко партньори от вътрешно-организационни и многонационални сили.

С оглед на това, че войната обикновено се приготвя предварително от мирно време, най-голямата **заплаха за националната сигурност на страната** може да дойде от следните параметри:

- липса на концептуално самоуправление и навременно разработване на подходящи планове, липса на теории, стратегии и инструменти за войната;
- липса на разбиране за сериозността на момента на нашето съзнаване или нищо не правене;
- не провеждането на интелигентно контраразузнаване;
- не набелязване на подходящи мерки за сигурност и защитата на критичната инфраструктура;
- не ефективно определяне и заделяне на необходимите военновременни запаси, ресурси и средства за водене на война;
- липса или неадекватно обучение и подготовка на населението за война;
- липса на координация и добра стиковка между различните министерства и държавни органи;
- националната икономика няма готовност и не може да реагира в случай на криза;
- не провеждане на подходяща подготовка на силите за сигурност и военната система на страната или пълна липса на специални звена за самозащита и обучение.

В заключение може да се каже, че хибридните заплахи са едни от най-опасните съвременни предизвикателства пред сигурността и отбраната и ако не се предприемат подходящите контра мерки те могат да доведат до пълно цивилизационно и културно изтриване на заплашената държава от лицето на света.

Bibliography:

- ¹. Clausewitz, C. *Za voynata. Strategia i taktika na voennite deystvia, Trud*, 2009;
- ². Lyutskanov, E. *Hibridnite voyni – otrazhenie i sastavna chast na globalnata sreda za sigurnost. – Voenen zhurnal*, 2014, № 4, 103 s.
- ³. *Natsionalna otbranelna strategia. Sofia*, 2016;
- ⁴. Stoykov M. *Kontseptualizatsia na protivodeystviето na hibridni zaplahi. Voenen zhurnal*, 2014, № 4, 119 s.
- ⁵. Hristov N. *Hibridnite zaplahi – novoto predizvikatelstvo pred sektora sigurnost. Voenen zhurnal*, 2014, № 4, 102 s.
- ⁶. Vladimirov A, *Gibridnye voyny v obshtey teorii voyny, Voennyi universitet MO RF* 2015;
- ⁷. Eduardovich E. Myatezh — imya tretyey vsemirnoy, *Buenos Ayres*, 1960
- ⁸. *The Hybrid Threat Concept: Contemporary War, Military Planning and the Advent of Unrestricted Operational Art, A Monograph by MAJ Brian P. Fleming United States Army YA* 2011;
- ⁹. Butenshon, A. *Hybrid Warfare: The future of warfare? A magazine of European Defence Matters*, 2015, br.9, 20 p.
- ¹⁰. *Hybrid Warfare : Who is ready? Report of 51st Munich Security Conference*, 2015, 35 p.
- ¹¹. Smith, Ph. *Hybrid threats and irregular warfare, USMC Center for Irregular Warfare*, 2013;
- ¹².